

CZESŁAW SZUMKOWSKI

1. Dane osobiste (imię, nazwisko, stopień, wiek, zawód i stan cywilny):

Kpr. Czesław Szumkowski, 32 lata, rolnik, żonaty.

2. Data i okoliczności zaaresztowania:

Zdałem broń w październiku [1939 r.], więc dali mi przepustkę i mówili: idź do domu. Nie mogłem się dostać do domu, wpadłem do niewoli 6 października. Mówili nam, że postawimy drogi i pójdziemy do domu.

3. Nazwa obozu, więzienia lub miejsca przymusowych prac:

Byłem w łagrze w Polsce, koło Lwowa, w Starym Jaryczowie, potem w Hermanowie, z Hermanowa do Olszanicy, po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej wywieźli nas do Starego Bielska [Starobielska].

4. Opis obozu, więzienia:

Mieszkaliśmy w stajniach po wygnaniu rogacizny, higiena była na niskim poziomie.

5. Skład więźniów, jeńców, zesłańców:

Byliśmy jako *wojennoplenni*.

6. Życie w obozie, więzieniu:

Pracowałem na szosie. Norma taka wysoka, że niemożliwe było wykonać.

7. Stosunek władz NKWD do Polaków:

Naczelnik nieraz mówił, że Polski już nie będzie, że wszystko to będzie sowieckie, że jak wyrosnie trawa na ręku, tak będzie Polska.

8. Pomoc lekarska, szpitale, śmiertelność:

Lekarze co tydzień robili przegląd w koszulach, lecz wszy się mnożyły coraz więcej i NKWD nic nie poradziło na nie.

9. Czy i jaka była łączność z krajem i rodzinami?

Listy z domu otrzymywałem dość często.

10. Kiedy został zwolniony i w jaki sposób dostał się do armii?

Zostałem zwolniony z obozu 27 sierpnia [1941 r.], odprowadzili nas z orkiestrą na dworzec. Maszerowaliśmy pod swoim dowództwem.